

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2023, 13(2), 1-15
Received: 28 Apr 2023
Accepted: 12 Dec 2023
DOI: 10.22055/jac.2023.43573.1952
Original Article

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱-۱۵، ۱۳(۲)، ۱۴۰۲
دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۰۸
پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۱
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

The Moderating Role of Age and Gender in the Relationship between Emotional Intelligence and the Fear of Being Single in Students

Mohammad Darba ¹, Somayeh Shahmoradi* ², Soliman Ahmadboukani ³

1. PhD Student in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran
2. Assistant Professor, Department of Educational Psychology and Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran (Corresponding Author) s.shaahmoradii@ut.ac.ir
3. PhD in Counseling, Department of Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

Abstract

Worrying about not getting married and ending up in absolute being single has led to the emergence of a psychological problem called the fear of being single. The present study aimed to investigate the moderating role of age and gender in the relationship between emotional intelligence and the fear of being single in college students. The study was conducted using a descriptive-correlational design. The statistical population included all students of the University of Tehran in the academic year 2019-2020. A total of 415 people were selected as the sample using the convenience sampling method. The data collection tools included Spielman's Fear of Being Single Scale (FOBS) (2013) and Bar-On's Emotional Quotient Inventory (EQ-i) (1997), which were distributed and completed online. Data were analyzed using Pearson's correlation coefficient and Hayes' adjustment method with SPSS-25 software. The results of statistical analysis showed that age moderates the relationship between emotional intelligence and the fear of being single. However, gender does not play a moderating role in the relationship between emotional intelligence and the fear of being single. According to the results of the present study, the relationship between emotional intelligence and the fear of being single is more than a simple linear relationship, and it is possible to take steps to prevent and treat the fear of being single by developing programs and interventions based on strengthening emotional intelligence.

Keywords: Fear of Being Single, Emotional Intelligence, Marriage, Age, Gender

Extended Abstract

Introduction

One of the important developmental tasks in youth and adulthood is the need to develop intimate relationships. A strong emotional bond with a partner is an important factor in satisfying many basic needs. However, there are differences in the intensity of this need and how to deal with this developmental task (Gruetzmacher, 2001). Considering the recent changes in societies and traditions as well as the criteria for choosing a spouse, young people are now facing challenges in this developmental stage. The number of young people who do not get married or do not find a suitable opportunity to get married is increasing. This phenomenon causes a kind of worry and fear that a person will remain single forever and be in a state of absolute being single (Rezadoust & Mombeni, 2011; Shahanavaz & Azam Azadeh, 2019).

One of the most important psychological issues that arise after the failure to form an emotional bond with a life partner is the fear of being single (Spielmann et al., 2013). The term "fear of being single" was proposed by Spielmann et al. (2013) and refers to worry, anxiety, and distress due to not having an emotional and romantic partner in the present or the possibility of it in the future. The fear of being single leads to the feeling of missing out on an important period of life and may expose people to internal and external pressures that make them distrustful of their future (Spielmann et al., 2013).

Various factors may influence the type of reactions and dealings of people with being single and its consequences. One of the factors that play a role in detecting, adjusting, and regulating negative emotions caused by the phenomenon of fear of being single and effectively dealing with it is “emotional intelligence” (Malouff et al., 2014). Bar-On (2010) considers emotional intelligence to include a set of non-cognitive skills, talents, and abilities that enhance a person’s ability to succeed in dealing with environmental pressures and demands. In his opinion, emotional intelligence is an effective and decisive factor in real-life outcomes and has an impact on the success rate in facing stressful and challenging situations.

In addition, the review of research findings suggests that the relationship between emotional intelligence and the fear of being single is more than a simple relationship and some demographic variables such as age and gender can also play a role in this relationship. Accordingly, these variables can be effective in the type and amount of psychological reactions. Parvin et al. (2017) stated that with increasing age, the belief that the chance of marriage decreases flourishes, and people are worried about their marriage and fear to remain single forever. Morris et al. (2008) found that single adults over the age of 40 have stronger negative stereotypes and express more anxiety and worry about being single than single people under the age of 20. Each person’s response to being single is different from others, and people are placed in different classes based on their feelings and reactions. Gender and the resulting physiological and psychological differences are among the variables that can affect how to deal with life stress and manage emotions (Karimi et al., 2011). Some studies have not found a significant difference between gender and the overall score of emotional intelligence; However, differences in some aspects of emotional intelligence have been observed between boys and girls (Nozari & Liaghatdar, 2022; Nasir & Masrur, 2010). According to these findings, the present study seeks to investigate whether the relationship between emotional intelligence and the fear of being single is stronger in girls than in boys or vice versa.

Methods

Population and sampling

This study was conducted using a descriptive-correlational design based on the purpose of the study. The statistical population included all students of the University of Tehran in the academic year 2019-2020, and 415 people were selected as the research sample. The criteria for entering the study included being a student at the University of Tehran, being single, giving informed consent to participate in the study, and not suffering from psychiatric disorders. The exclusion criteria were being married, sending an incomplete answer sheet, and refusing to answer the questions during the study. The data collected in this study were analyzed using descriptive statistics such as mean and standard deviation as well as Pearson’s correlation test with SPSS software (version 25). The significance level in the test was considered 0.05.

Instruments

To evaluate the moderating effect, bootstrapping was performed with 5000 samples using SPSS-25 (Hayes, 2017) with emotional intelligence as the predictor variable, age and gender as moderating variables, and the fear of being single as the dependent variable. Specifically, two adjustment models were used and the effect size (R^2) was calculated from the two-way interactions of predictor variables and the fear of being single. Data were collected through Spielman’s (2013) Fear of Being Single Scale (FOBS) and Bar-On’s (1997) Emotional Quotient Inventory (EQ-i).

Results

The data collected in this study were analyzed using descriptive statistics such as mean and standard deviation as well as Pearson’s correlation test with SPSS software (version 25). The significance level in the test was considered 0.05. To evaluate the moderating effect, bootstrapping was performed with 5000 samples using SPSS-25 (Hayes, 2017) with emotional intelligence as the predictor variable, age and gender as moderating variables, and the fear of being single as the dependent variable. Specifically, two adjustment models were used and the effect size (R^2) was calculated from the two-way interactions of predictor variables and the fear of being single. Descriptive findings including mean and standard deviation as well as the matrix of correlation coefficients related to emotional intelligence and fear variables were calculated as 314.37 (36.77) and 16.42 (5.41), respectively.

Based on the results of Pearson’s correlation coefficient, there was a negative correlation between emotional intelligence and the fear of being single ($r=0.001$, $P<0.48$). According to the results of the regression assumptions and their compliance, the Hayes plugin and hierarchical regression can be used to test the research hypothesis. Accordingly, age had a significant positive relationship with the fear of being single ($P<0.05$); however, the two-way interaction of age and emotional intelligence predicted 2.3% of the fear of being single above and beyond the main effects. The whole model predicted 26% of the fear of being single ($P<0.001$, $F=3.411$).

Emotional intelligence in girls ($r=-.44$, $p<.01$) and boys ($r=-.37$, $p<.01$) had a significant negative correlation with the fear of being single. Moreover, the correlation of emotional intelligence with the fear of being single was higher in women than in men. To confirm the moderating role using the t-test, the significance of the difference in beta coefficients (after converting the coefficients to Fisher's zr) was investigated among girls and boys. Despite the significance of the coefficients, no significant difference was found between the two groups of girls and boys ($z=0.82$, $p>0.05$).

Discussion

The present study was conducted to investigate the moderating role of age and gender in the relationship between emotional intelligence and the fear of being single. The results of Pearson's correlation coefficients showed there was a significant negative relationship between emotional intelligence and the fear of being single suggesting that with the increase in emotional intelligence, the fear of being single decreased. In many cases, people with high emotional intelligence are able to express their affection and emotions, try to show these emotions to their romantic partner, and take the lead in social and romantic relationships (Kurniawan, 2019). Therefore, as people with high emotional intelligence have better capabilities and experiences in establishing interpersonal relationships, this idea is formed in their minds that they are capable of establishing romantic relationships and have less fear of being single.

The results also indicated that age moderated the relationship between emotional intelligence and the fear of being single. Thus, it can be concluded that people with low emotional intelligence will feel more fear of being single with increasing age, and people with high emotional intelligence will be less affected by the fear of being single with age. When marriage is considered a social norm, it leads to negative stereotypes and discrimination. Single people, even if they are successful, are often pitied and ridiculed for being single. The people around perceive them as old individuals who are incapable and unskilled in finding their favorite spouse and are not attractive to the opposite sex. In this situation, with increasing age, there is a feeling of failure and inability to marry, and being in a situation that increases the possibility of permanently being single leads to anxiety and distress in finding a safe emotional status.

Finally, the results showed gender did not play a moderating role in the relationship between emotional intelligence and the fear of being single, and the two-way interaction of gender and emotional intelligence could not predict the fear of being single above and beyond the main effects. There was no significant difference between emotional intelligence and the fear of being single in girls and boys. Indeed, the developments in recent decades have caused Iran, like other developing countries, to be in the transition stage from tradition to modernity in all social states, and these changes have created a new attitude towards marriage and being single (Khojaste Mehr et al., 2016). Besides, recent liberating social movements such as feminism have caused single girls not to consider marriage as the only acceptable lifestyle as before (Ferguson, 2016).

Conclusion

The present study investigated the relationship between emotional intelligence and the fear of being single with the moderating role of age and gender. The results showed there was a significant negative relationship between emotional intelligence and the fear of being single, and people with higher emotional intelligence have less fear of being single. Furthermore, age had a moderating effect on the relationship between emotional intelligence and the fear of being single. Thus, with increasing age, the relationship between emotional intelligence and the fear of being single intensified. However, gender did not play a moderating role, and no significant difference was observed between emotional intelligence and the fear of being single in girls and boys.

Ethical Considerations

In this study, to preserve the privacy and confidentiality of the information, the participants were initially directed to the questions of the questionnaire after giving informed consent to participate in the study and ensuring the research use of the obtained data. Moreover, the study was approved with the code of ethics IR.UT.PSYEDU.REC.1399.027 by the ethics committee of the University of Tehran and the researchers adhered to all its clauses.

Conflict of interest

There was no conflict of interest in this study.

Authors' Contribution

The first author was responsible for conceptualizing, carrying out executive and implementation measures, writing the initial draft, and analyzing the data. The second (corresponding) author was responsible for

guiding the research, designing the overall framework, and revising the final manuscript. The third author, the research consultant, participated in data analysis and revised the final version of the manuscript.

Acknowledgments

The authors are grateful to all participants and officials of the University of Tehran who cooperated in the research.

نقش تعدیل کننده سن و جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد در دانشجویان^۱

محمد دربا^۱، سمیه شاهمرادی^{۲*}، سلیمان احمدبوکانی^۳

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۲. استادیار، گروه روان‌شناسی تربیتی و مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول) s.shaahmoradii@ut.ac.ir
۳. دکتری مشاوره، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

چکیده

نگرانی در مورد بازماندن از ازدواج و قرار گرفتن در مجرد قطعی منجر به پدید آمدن یکی از مشکلات روانشناختی به نام ترس از مجرد شده است. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعدیل کننده سن و جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد در دانشجویان انجام شد. روش پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری موردپژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۴۰۰ بود که از میان آن‌ها تعداد ۴۱۵ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل مقیاس ترس از مجرد اسپیلمان (۲۰۱۳) و مقیاس هوش هیجانی بار-آن (۱۹۹۷) بود که توزیع و تکمیل آن‌ها به روش برخط انجام شد. داده‌های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون روش تعدیلی هایس در نرم‌افزار SPSS-۲۵ تجزیه و تحلیل شد. نتایج تجزیه و تحلیل آماری نشان داد که سن رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد را تعدیل می‌کند؛ ولی جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد نقش تعدیل‌گر ندارد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد فراتر از یک رابطه خطی ساده است و می‌توان با ارائه برنامه‌ها و مداخلات مبتنی بر تقویت هوش هیجانی در جهت پیشگیری و درمان ترس از مجرد گام نهاد.

واژه‌های کلیدی: ترس از مجرد، هوش هیجانی، ازدواج، سن، جنسیت

مقدمه

یکی از تکالیف رشدی مهم در جوانی و بزرگسالی نیاز به گسترش روابط صمیمانه است؛ پیوند عاطفی قوی با یک شریک زندگی جزو مهم‌ترین روابط صمیمانه است و می‌تواند بسیاری از نیازهای بنیادی را ارضا کند. با این حال، تفاوت‌هایی در شدت این نیاز و نیز نحوه برخورد با این تکلیف رشدی وجود دارد (Gruetzmacher, 2001). غالباً ازدواج و تشکیل روابط بادوام عاشقانه به‌عنوان یک شاخص جهانی از یک زندگی موفق تلقی می‌شود. در واقع شاخص‌های سلامت روان سه فرض را در مورد ازدواج مطرح می‌کنند: (۱) اکثر افراد به دنبال قرار گرفتن در یک رابطه متعهد رضایت‌بخش هستند؛ (۲) این رابطه بر سایر روابط (مثل دوستان و خانواده) برتری دارد؛ و (۳) افراد متأهل از ارزشمندی بیشتری نزد خود و دیگران برخوردارند (Farrell, 2018). با توجه به تحولات اخیر جوامع و تغییر سنت‌ها و ملاک‌های انتخاب همسر، امروزه جوانان با چالش‌هایی در این مرحله رشدی مواجه هستند. به‌طوری‌که تعداد جوانانی که ازدواج نمی‌کنند و یا جوانانی که فرصت مناسبی برای ازدواج نمی‌یابند، رو به افزایش است. این پدیده باعث ایجاد نوعی نگرانی و ترس از اینکه شخص برای همیشه مجرد بماند و در وضعیت مجرد قطعی قرار بگیرد، می‌شود (Rezadoust, 2019; Shahanavaz & Azam azadeh, 2019; Mombeni, 2011). دوره نوجوانی و جوانی، اغلب به‌عنوان زمانی برای ریسک‌پذیری، زمان استرس، عدم اطمینان و زمانی برای کشف هویت جنسی شناخته می‌شود. از آنجا که تحولات اخیر اقتصادی و اجتماعی، دوگانگی‌ها و عدم قطعیت‌های بیشتری را به همراه دارد، این امر باعث می‌شود که افراد نسبت به ازدواج خود مردد بوده و ترس از مجرد

۱. این پژوهش دارای کد اخلاق با شناسه IR.UT.PSYEDU.REC.1399.027 است.

(Fear of Being Single) را تجربه کنند (Hughes, 2015).

از مهمترین مسائل روان‌شناختی که در پی ناکامی در تشکیل پیوند عاطفی با یک شریک زندگی به وجود می‌آید، ترس از مجرد است (Spielmann et al., 2013). واژه «ترس از مجرد» را (Spielmann et al., 2013) مطرح کرده و آن را به‌صورت نگرانی، اضطراب و پریشانی به‌واسطه نداشتن یک شریک عاطفی و عاشقانه در زمان حال یا احتمال آن در آینده تعریف کرده‌اند. ترس از مجرد از پیامدهای ناخوشایندی است که در برخی از افراد مجرد احساس و تجربه می‌شود. این ترس ممکن است به‌عنوان نگرانی در مورد وضعیت روابط فعلی فرد یا نگرانی از احتمال مجرد بودن در آینده آشکار شود. به این معنا، حتی افرادی که هم‌اکنون در روابطی قرار دارند، ممکن است تحت تأثیر ترس از مجرد قرار بگیرند. ترس از مجرد منجر به احساس از دست دادن یک دوره مهم زندگی می‌شود و ممکن است افراد را با فشارهای درونی و بیرونی مواجه کند که نسبت به آینده خود بی‌اعتماد شوند (Spielmann et al., 2013). ترس از مجرد منجر به بروز تغییراتی در کیفیت زندگی، بهزیستی و عزت‌نفس می‌شود (Fonseca et al., 2017). نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهند که ترس از مجرد با افسردگی و ناراضی‌تی از روابط فعلی رابطه مثبت (Adamczyk et al., 2019) و رضایت از زندگی و بهزیستی هیجانی و روانشناختی رابطه منفی دارد (Adamczyk, 2017). افرادی که میزان ترس از مجرد بالایی دارند، از سطح عزت‌نفس پایین‌تری برخوردار بوده و معیارهای سطح پایین‌تری را برای انتخاب همسر در نظر می‌گیرند. این افراد ممکن است وارد روابط بی‌کیفیت عاشقانه شوند و در نهایت نیز از تصمیم خود پشیمان شوند (Spielmann et al., 2020).

عوامل مختلفی ممکن است در نوع واکنش‌ها و برخورد افراد با مجرد بودن و پیامدهای ناشی از آن تأثیرگذار باشند. یکی از عواملی که در تشخیص، تعدیل و تنظیم هیجانات منفی ناشی از پدیده ترس از مجرد و مواجهه مؤثر با آن نقش دارد، «هوش هیجانی» است (Malouff et al., 2014). بار-آن (Bar-On, 2010) هوش هیجانی را شامل مجموعه‌ای از مهارت‌ها، استعدادها و توانایی‌های غیر شناختی می‌داند که توانایی موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی افزایش می‌دهد. به نظر او هوش هیجانی عاملی مؤثر و تعیین‌کننده در برآیندهای زندگی واقعی است و بر میزان موفقیت در مواجهه با موقعیت‌های استرس‌زا و چالش‌برانگیز تأثیرگذار است. هوش هیجانی به توانمندی‌های هیجانی افراد اشاره دارد که در کنترل حالت‌های اضطراب‌آور و حل چالش‌های زندگی نقش شایانی ایفا می‌کند و در نهایت سلامت روانی و روابط اجتماعی بهتری را به ارمغان می‌آورد (Atashafrouz, 2017 & Moeller et al., 2020). افراد فاقد هوش هیجانی بالا ممکن است نتوانند روابط عاشقانه موفقیت‌آمیزی را تشکیل دهند و به خاطر مجردماندن خود، دچار ترس و نگرانی شوند (Fakorede, 2019). هوش هیجانی در تشخیص ترس از مجرد کمک‌کننده بوده و احتمال بروز رفتارهای تکانشی و ورود به روابط بی‌کیفیت عاشقانه را کاهش می‌دهد (Aigoro, 2018). نتایج پژوهش اسپیلمن و همکاران (Spielmann et al., 2018) نشان داد افرادی که فاقد توانایی لازم برای تنظیم هیجانات هستند، ترس از مجرد بیشتری داشته و به‌احتمال بیشتری گرایش دارند تا به روابط شکست‌خورده قبلی خود بازگردند. فیشر و همکاران (Fisher et al., 2010) در پژوهشی که با هدف بررسی رابطه هوش هیجانی و مشکلات روانشناختی در بین افراد مجرد انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که هوش هیجانی عاملی است که می‌تواند در تعاملات بین‌فردی تأثیر داشته باشد و منجر به کاهش مشکلاتی نظیر ترس، اضطراب و هیجانات ناخوشایند شود. پژوهش فاکورید (Fakorede, 2019) به این نکته اشاره می‌کند که هوش هیجانی با موفقیت در برقراری روابط عاشقانه و کیفیت آن و کاهش نگرانی‌های مربوط به تأخیر در ازدواج رابطه دارد. پژوهش او همچنین نشان می‌دهد که افراد با هوش هیجانی پایین ممکن است نتوانند روابط عاشقانه مناسبی تشکیل دهند و ترس و اضطراب از مجرد ماندن داشته باشند.

افزون بر این‌ها، مرور یافته‌های پژوهشی این فرض را مطرح می‌کنند که رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد فراتر از یک رابطه ساده باشد و برخی از متغیرهای جمعیت‌شناختی مانند سن و جنسیت نیز بتوانند در این رابطه نقش تعدیل‌کننده داشته باشند؛ به‌طوری‌که این متغیرها می‌توانند در نوع و میزان واکنش‌های روانشناختی مرتبط با مجرد ماندن تأثیرگذار باشند. پروین و همکاران (Parvin et al., 2017) اظهار کردند که با افزایش سن، این باور که شانس ازدواج کاهش می‌یابد، رونق می‌یابد و افراد نسبت به ازدواج خود نگران هستند و می‌ترسند برای همیشه مجرد بمانند. شهانواز و اعظم‌زاده (Shahanavaz & Azam azadeh, 2019) و جکسون (Jackson, 2018) نیز در پژوهش‌های خود دریافته‌اند که مجرد ناخواسته و ازدواج دیر هنگام پیامدهای منفی همچون انزوا، ترس از آینده، احساس رهاشدگی، فشارهای اجتماعی، تنهایی و ترس از مجرد بودن دائمی را به همراه دارد. بالا رفتن سن منجر به احساس از دست دادن یک دوره مهم زندگی می‌شود و ممکن است افراد را با فشارهای درونی و بیرونی مواجه کند که نسبت به آینده خود بی‌اعتماد شوند و ترس از مجرد را تجربه کنند (Spielmann et al., 2013). موریس و همکاران (Morris et al., 2008) دریافته‌اند که بزرگسالان مجرد بالای چهار سال نسبت به افراد مجرد زیر بیست سال دارای تصورات قالبی منفی قوی‌تری هستند و از مجرد بودن خود ابراز نگرانی و اضطراب بیشتری دارند. دی پائولو (DePaulo, 2014) استدلال کرده است که افراد مجرد با نوع خاصی از برچسب و تبعیض مواجه می‌شوند که مجرد گرایی (singlism) نامیده می‌شود. مجرد گرایی یک ایدئولوژی فراگیر درباره ازدواج و خانواده است که در باور افراد جامعه تنها راه رسیدن به صمیمیت، داشتن روابط جنسی عاشقانه و رمانتیک است و در نتیجه افرادی که شریک زندگی دارند، شادتر و سازگارترند و نسبت به افراد مجرد، توانایی بالاتری در اداره زندگی خود دارند. علاوه بر این، برچسبی که به افراد مجرد

زده می‌شود ممکن است بر اساس سن آن‌ها متغیر باشد؛ به این معنی که مجرد بودن در طول دوره‌های خاصی از زندگی، بیشتر یا کمتر قابل قبول است. مثلاً برای بزرگسالان جوان‌تر، مجرد بودن بهنجارتر است، چون اکثر افراد در این سن مجرد هستند (Sharp & Ganong, 2011). همچنین هوش هیجانی و سن افراد نیز با هم در ارتباط اند؛ از آنجا که هوش هیجانی قابل آموزش و یادگیری است، افرادی که مسن‌تر هستند تحت تأثیر تجربیات زندگی ممکن است شرایط و موقعیت‌های بیشتری را تجربه کرده و تجربیات یادگیری آن‌ها نیز بیشتر بوده باشد و هوش هیجانی بالاتری داشته باشند (Cabello et al., 2016). همچنین نتایج پژوهش فارسی و همکاران (Fariselli et al., 2008) نیز نشان می‌دهد که برخی از ابعاد هوش هیجانی با افزایش سن رابطه مثبت و مستقیم دارد.

پاسخ هر فرد نسبت به تجرد، متفاوت از دیگران است و افراد بر اساس احساسات و واکنش‌هایشان در طبقات مختلفی جای می‌گیرند. جنسیت و تفاوت‌های فیزیولوژیکی و روانشناختی ناشی از آن نیز از جمله متغیرهایی است که می‌تواند بر نحوه مقابله با استرس‌های زندگی و مدیریت هیجانات تأثیر داشته باشد (Karimi et al., 2011). کول (Cole, 1999) در بررسی‌های خود خاطرنشان کرد که زنان از نظر پاسخ‌های عاطفی که به تجرد می‌دهند، در سه گروه مجزا قرار می‌گیرند: گروه اول که اکثر شرکت‌کنندگان در این گروه قرار داشتند نسبت به تجرد، احساسی دوگانه داشتند. افرادی که در این گروه قرار می‌گیرند از یک‌سو ویژگی‌های مثبتی مانند استقلال و آزادی را برای مجرد بودن بر می‌شمرند و از سوی دیگر درگیر کشمکش‌های مکرر احساس تنهایی و فشارهای روانی ناشی از قضاوت اطرافیان قرار دارند. گروه دوم شامل کسانی بودند که تجرد را به منزله‌ی توانمندسازی خودشان و احساسی مثبت نسبت به خودشان بدون در نظر گرفتن وضعیت ارتباطی‌شان در نظر می‌گرفتند؛ سرانجام گروه سوم متشکل از افرادی بود که در پاسخ به مجرد بودن با حالت اضطراب مزمن، ناامیدی و شک به خود مواجه شدند؛ بنابراین این تفاوت‌های فردی در ترس از تجرد می‌تواند پیامدهای معناداری در انتخاب رابطه داشته باشد. نتایج پژوهش فارل (Farrell, 2018) نشان داد که بین جنسیت شرکت‌کنندگان و نگرانی درباره مجردماندن، رابطه معناداری وجود نداشت، در حالی بین سن و ترس از تجرد رابطه معناداری یافت شد. اسپیلمان و همکاران (Spielmann et al., 2013) نیز دریافتند که بین دختران و پسران از لحاظ میزان ترس از تجرد تفاوت معناداری وجود ندارد. با این حال نتایج پژوهش فونسکا و همکاران (Fonseca et al., 2017) نشان داد که بین دختران و پسران از لحاظ میزان ترس از تجرد تفاوت معناداری برقرار است و این ویژگی در گروه دختران بیشتر بود. پژوهش‌های بسیاری درباره تفاوت‌های جنسیتی در هوش هیجانی انجام شده است. برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهند که هوش هیجانی در پسران بیشتر از دختران است (Ahmad et al., 2009). برخی دیگر از پژوهش‌ها به این نتیجه دست یافته‌اند که هوش هیجانی در گروه دختران بیشتر از گروه پسران است (Cabello et al., 2016, molaie et al., 2012). سایر پژوهش‌ها به تفاوت معناداری بین جنسیت و نمره کلی هوش هیجانی دست نیافته‌اند؛ اما تفاوت در برخی از ابعاد هوش هیجانی را در بین دختران و پسران مشاهده کرده‌اند (Nozari & Liaghatdar, 2022, Nasir & Masrur, 2010). با توجه به این یافته‌ها، پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این پرسش است که آیا رابطه بین هوش هیجانی و ترس از تجرد در گروه دختران قوی‌تر از گروه پسران است یا بالعکس. با توجه به آنچه که ذکر شد، تغییر و تحولاتی که در ابعاد مختلف مانند ابعاد اجتماعی و اقتصادی و ... در اکثر جوامع به وجود آمده است باعث شده است تا سن ازدواج رو به افزایش باشد و جوانان به ناچار تمایل داشته باشند تا ازدواج خود را به تأخیر بینانند؛ همچنین این باور کلیشه‌ای در برخی از جوامع سنتی و نیمه مدرن که فقط دختران ترس از تجرد را تجربه می‌کنند و پسران از به تأخیر افتادن ازدواج خود نگران نخواهند بود نیاز به بررسی و کاوش بیشتری در جامعه ایرانی دارد که نویسندگان به دنبال پاسخ‌گویی به آن هستند.

با استناد به یافته‌های پژوهشی موجود و اهمیت متغیر ترس از تجرد در ایجاد مشکلات روانشناختی قبل از ازدواج و خلأ موجود در پژوهش‌های داخلی در زمینه سنجش کمی میزان ترس از تجرد و نیز شناسایی بهتر متغیرهای مرتبط با ترس از تجرد، لازم است تا با چشم‌انداز وسیع‌تری به این موضوع نگریسته شود. همچنین از آنجا که دانشجویان با نوعی دوگانگی در نیاز به برقراری پیوند عاطفی از یک سو و از سوی دیگر سرکوب این نیاز به دلیل فشارهای تحصیلی و شغلی قرار دارند، به نظر می‌رسد که این گروه از جامعه در معرض ترس از تجرد قرار بگیرند و انتخاب این گروه به‌عنوان جامعه مورد مطالعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر این اساس، فرضیه‌های پژوهش در نظر گرفته شده به شرح زیر ارائه شده است: فرضیه ۱) بین هوش هیجانی با ترس از تجرد رابطه منفی وجود دارد. فرضیه ۲) سن در رابطه بین هوش هیجانی با ترس از تجرد نقش تعدیل‌کننده دارد. فرضیه ۳) جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی با ترس از تجرد نقش تعدیل‌کننده دارد.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

طرح اصلی به کار گرفته‌شده در این پژوهش با توجه هدف تحقیق، توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود که در این مطالعه ۴۱۵ نفر از دانشجویان مشغول به تحصیل به‌عنوان نمونه پژوهشی انتخاب

شدند. به منظور بررسی اثر تعدیل‌گر سن و کسب نتایج دقیق‌تر، از دانشجویان همه مقاطع تحصیلی کارشناسی (۲۰۳ نفر)، کارشناسی ارشد (۱۲۲ نفر) و دکتری (۹۰ نفر) به عنوان نمونه پژوهشی استفاده شد. بر اساس نظر کلاین (Kline, 2015) مبنی بر انتخاب حجم نمونه بر اساس $2/5$ تا 5 برابر تعداد گویه‌ها (۹۶)، حداقل حجم نمونه ۲۴۰ و حداکثر ۴۸۰ مناسب است که در پژوهش مذکور نمونه‌ای به حجم ۴۱۵ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. پیش از اجرای تحلیل آماری به غربالگری داده‌ها و شناسایی پرت‌های تک متغیری با نمودار باکس و پرت‌های چند متغیره با آماره ماحالانوبیس (Mahalanobis Statistics) پرداخته شد که آزمودنی حذف نشد. توزیع فراوانی شرکت کنندگان آقا با تعداد ۱۶۴ (۳۹/۵) و شرکت کنندگان خانم ۲۵۱ (۶۰/۵) بود. میانگین و انحراف معیار سنی آقایان برابر ۲۳/۹۱ و $\pm 4/06$ و خانم‌ها برابر با ۲۴/۱۶ و $\pm 4/00$ بود. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل دانشجوی بودن در دانشگاه تهران، مجرد بودن، رضایت آگاهانه از شرکت در پژوهش و عدم ابتلا به اختلالات روانپزشکی بود. ملاک‌های خروج نیز شامل تأهل، سابقه ازدواج قبلی، ارسال پاسخنامه ناقص و انصراف از پاسخگویی به سؤالات در میانه پژوهش بود.

ابزار اندازه‌گیری

مقیاس ترس از تجرد (Fear of Being Single Scale - FOBSS): این مقیاس توسط (Spielmann et al., 2013) به منظور سنجش میزان ترس از تجرد تهیه شده است. فرم اولیه این پرسشنامه شامل ۱۷ عبارت بود که سازندگان آزمون پس از پیدا کردن عبارتهای مشترک و حاوی بیشترین بار عاملی، در نهایت به یک پرسشنامه ۶ سؤالی رسیدند. نحوه نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای از نمره ۱ (کاملاً غلط) تا نمره ۵ (کاملاً درست) است. نمرات بالاتر نشان‌دهنده ترس بیشتر از مجرد بودن است. بررسی‌های اسپیلمن و همکاران (Spielmann et al., 2013) نشان داد که این مقیاس دارای ساختاری یک عاملی است و ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده در طی مطالعات مختلف از ۰/۷۵ تا ۰/۸۷ در تغییر بوده است. بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس توسط آدامزیک و همکاران (Adamczyk et al, 2019) نیز نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ برای گروه‌های زنان و مردان به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۸۴ بوده است و ضریب بازآزمایی پس از شش ماه ۰/۷۱ گزارش شده است. در مطالعه دیگری ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش شد (Hadden et al., 2018). در ایران ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس توسط تنهای‌رشوانلو و همکاران (Tanhayeh Reshvanloo et al., 2020) بر روی دو گروه از افراد بررسی شد که نتایج حاکی از مطلوب بودن روایی عاملی تأییدی بوده است. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ و ۰/۸۸ و ضرایب دونیمه کردن آن ۰/۸۴ و ۰/۸۹ گزارش شده است که نشان از اعتبار مناسب مقیاس دارد. میزان آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش حاضر ۰/۸۹ به دست آمد.

مقیاس هوش هیجانی بار-آن (Emotional Quotient Inventory - EQ-i): این مقیاس توسط بار-آن (Bar-On, 1997) به منظور سنجش میزان هوش هیجانی ساخته شده است. این ابزار ۹۰ سؤالی مشتمل بر ۱۵ خرده مقیاس است که در ۵ بعد کلی دسته‌بندی می‌شوند: ۱- مهارت‌های درون فردی شامل خرده مقیاس‌های: (خودآگاهی هیجانی، استقلال، خودکوفایی، احترام به خود، خود ابرازی) ۲- مهارت‌های بین فردی شامل خرده مقیاس‌های: (همدلی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، روابط بین فردی) ۳- کنترل استرس شامل خرده مقیاس‌های: (تحمل فشار روانی، کنترل تکانه) ۴- سازگاری شامل خرده مقیاس‌های: (انطاف‌پذیری، حل مسئله، واقع‌گرایی) ۵- خلق کلی شامل خرده مقیاس‌های: (خوش‌بینی، شادمانی). در این ابزار برای هر خرده مقیاس ۶ ماده وجود دارد. نحوه نمره‌گذاری آن بر روی یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از کاملاً موافقم (نمره ۵) تا کاملاً مخالفم (نمره ۱) است. نمرات بالاتر در این مقیاس نشان‌دهنده هوش هیجانی بالاتر و نمرات پایین‌تر نشان‌دهنده هوش هیجانی پایین‌تر در آزمودنی است. بار-آن (Bar-On, 2006) در بررسی‌های خود ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای کل مقیاس را ۰/۹۳ و برای خرده مقیاس‌های آن بین ۰/۶۹ تا ۰/۸۶ گزارش کرد. این پرسشنامه در ایران توسط دهشیری (Deshiri, 2003) هنجاریابی شده است و ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی ۰/۷۴، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷ و میانگین ضرایب پایایی مؤلفه‌ها بین ۰/۵۸ تا ۰/۹۰ گزارش شد. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه مذکور به روش آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت که مقدار آن ۰/۷۷ به دست آمد.

روند اجرای پژوهش

پس از هماهنگی‌های لازم با مسئولین معاونت پژوهش و مرکز مشاوره دانشگاه زمینه همکاری جهت اجرای این پژوهش صورت گرفت. با توجه به وجود محدودیت‌های ناشی از شیوع بیماری در زمان اجرای پژوهش، از پرسشنامه‌های آنلاین جهت گردآوری داده‌ها استفاده شد؛ به این صورت که پژوهشگران پس از شناسایی و بررسی کانال‌ها و گروه‌های مجازی معتبر دانشگاه تهران، ضمن ایجاد هماهنگی‌های لازم و صحبت‌های ابتدایی با دانشجویان اقدام به توزیع لینک پرسشنامه‌ها در این فضاها کردند. به منظور رعایت اصول اخلاقی و یکسان‌سازی شیوه اجرا و پاسخ‌دهی، در صفحه اولیه ورود به پرسشنامه، توضیحاتی درباره داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش، محرمانه ماندن اطلاعات حاصل از شرکت‌کنندگان، نحوه تکمیل و ارسال پرسشنامه‌ها و لزوم صداقت در پاسخ‌گویی به سؤالات ارائه شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش با استفاده از ابزارهای آمار توصیفی چون میانگین و انحراف معیار و از آزمون همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ تحلیل شد. سطح معنی‌داری در آزمون ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. برای ارزیابی اثر تعدیل‌گر با استفاده از روش Bootstrapping با ۵۰۰۰ نمونه در SPSS نسخه ۲۵ انجام شد (Hayes, 2017). در این تجزیه و تحلیل، هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش‌بین، سن و جنسیت به عنوان متغیر تعدیل‌گر و ترس از تجرد به عنوان متغیر وابسته عمل می‌کند. به طور خاص، دو مدل تعدیلی محاسبه شد و اندازه اثر (R^2) از فعل و انفعالات دوطرفه متغیرهای پیش‌بین و ترس از تجرد محاسبه شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و همچنین ماتریس ضرایب همبستگی مربوط به متغیرهای تحقیق در جدول ۱ آماده است. لازم به ذکر است به منظور نرمال بودن داده‌ها کجی و کشیدگی آن‌ها بررسی شد.

جدول ۱

ماتریس ضرایب همبستگی، میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش

شاخص‌های آماری				متغیر
کشیدگی	کجی	انحراف معیار	میانگین	
۰/۱۵۴	-۰/۰۴۶	۳۶/۷۷	۳۱۴/۳۷	هوش هیجانی
-۰/۰۶۸۰	-۰/۰۵۱	۵/۴۱	۱۶/۴۲	ترس از تجرد

بر اساس نتایج ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده بین هوش هیجانی با ترس از تجرد ($r = -0/48, P < 0/001$) منفی معنی‌دار است. به منظور آزمودن فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر نقش تعدیل کننده سن و جنسیت در رابطه هوش هیجانی با ترس از تجرد از روش (Hayes, 2017) استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ آمده است. داده‌ها از نظر نرمال بودن نیز بررسی شدند و مقادیر چولگی (skewness value) بین -۰/۰۵۱ و -۰/۰۴۶ و کشیدگی (kurtosis value) بین ۰/۱۵۴ و -۰/۰۶۸۰ بودند. این مقادیر با توجه به اینکه مقادیر قابل قبول کجی و کشیدگی به ترتیب ± 2 و ± 5 است، نشان می‌دهد که توزیع داده‌ها نرمال می‌باشد (Kline, 2015). همچنین فرض استقلال خطاها با توجه به آماره دوربین - واتسون وجود دارد. مقادیر آزمون دوربین واتسون بین ۱/۹۱ و ۲/۰۱ به دست آمد که انجام آزمون را تایید می‌کند. با توجه به نتایج مفروضات رگرسیون و رعایت آنها، می‌توان برای آزمون فرضیه پژوهش از پلاگین Hayes و رگرسیون سلسه مراتبی استفاده کرد.

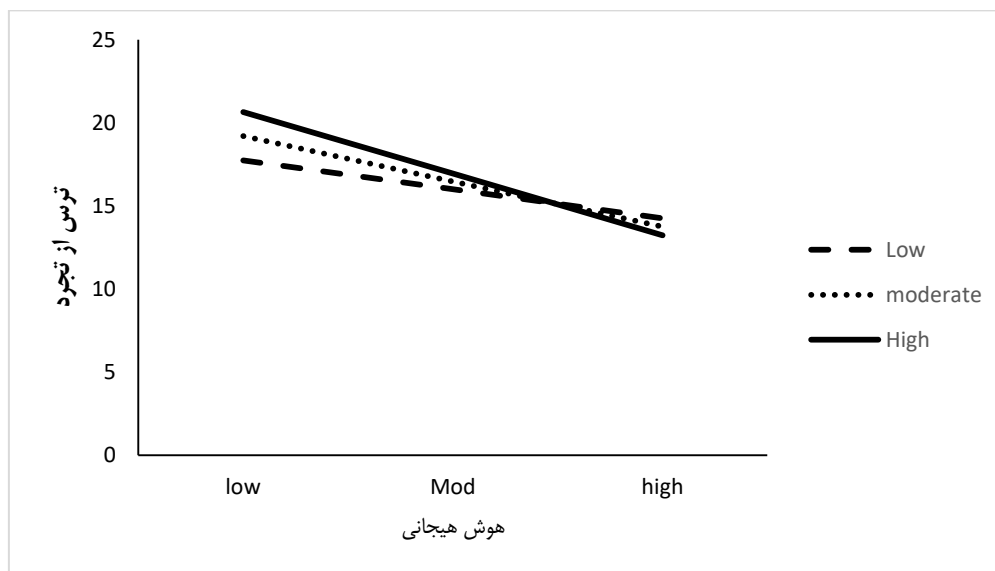
جدول ۲

تحلیل تعدیلی بوت استرپ از سن و هوش هیجانی با ترس از تجرد

R^2	سطح معنی‌داری	t	ضرایب استاندارد شده		مدل	مدل
			(β)	(B)		
	۰/۰۰۱	۷۰/۶۰	-	۱۶/۴۳	(ثابت)	
۰/۲۳۶	۰/۰۰۱	-۱۱/۱۸	-۰/۴۸۲	-۲/۶۱	هوش هیجانی	۱
	۰/۰۵۸	۱/۹۰۱	۰/۰۸۲	۰/۴۴۳	سن	
	۰/۰۰۱	۷۱/۷۱	-	۱۶/۴۷	(ثابت)	
۰/۲۵۹	۰/۰۰۱	-۱۱/۷۳	-۰/۵۰۳	-۲/۷۷	هوش هیجانی	۲
	۰/۰۴۱	۲/۰۴۸	۰/۰۸۷	۰/۴۷۱	سن	
	۰/۰۰۱	-۳/۳۵۸	-۰/۱۵۴	-۰/۹۸۱	سن × هوش هیجانی	

نتایج جدول ۲ نشان داد که هوش هیجانی به تنهایی تأثیر قابل توجهی بر ترس از تجرد دارد ($P < 0/001$). همچنین متغیر سن دارای رابطه مثبت معنادار با ترس از تجرد است ($P < 0/05$); اما تعامل دوطرفه سن و هوش هیجانی ۲/۳٪ از ترس از تجرد را بالاتر و فراتر از اثرات اصلی پیش‌بینی می‌کند. کل مدل ۲۶٪ از ترس از تجرد را پیش‌بینی کرده است ($P < 0/001, F = 411/3, 47/88$). برای بررسی تعامل پیداشده، خط رگرسیون

متغیر ترس از تجرد به عنوان متغیر وابسته) به عنوان تابعی از هوش هیجانی و سن رسم شده است، این خط براساس میانه ی نمره ها و پلاگین هایس ایجاد شد (شکل ۲). همچنان که ملاحظه می شود ارتباط بین هوش هیجانی و ترس از تجرد به وسیله متغیر سن تعدیل می شود و سن رابطه منفی بین هوش و ترس از تجرد را تقویت می کند.

شکل ۱. اثرات تعاملی بین سن و هوش هیجانی در پیش بینی ترس از تجرد

برای بررسی نقش تعدیلگر جنسیت در ارتباط بین هوش هیجانی و تجرد ابتدا ضریب همبستگی بین هوش هیجانی و ترس از تجرد در دختران و پسران محاسبه شد. همچنین معناداری تفاوت ضرایب همبستگی با استفاده از آزمون Z فیشر مشخص شد. این نتایج در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳

همبستگی پیرسون و بررسی معناداری ضرایب همبستگی به تفکیک جنسیت

جنسیت	همبستگی	تعداد نمونه	سطح معناداری	اندازه Z	سطح معناداری
پسران	-۰/۳۷	۱۵۹	۰/۰۰۱	۰/۸۲	۰/۴۱۲
دختران	-۰/۴۴	۲۵۶	۰/۰۰۱		

براساس نتایج جدول ۳، هوش هیجانی در دختران ($r = -0/44, p < 0/01$) و پسران ($r = -0/37, p < 0/01$) با ترس از تجرد همبستگی منفی و معنادار داشت. همچنین ضریب همبستگی هوش هیجانی با ترس از تجرد در زنان بیشتر از مردان است. برای تایید نقش تعدیلگری با استفاده از آزمون تی، معناداری تفاوت ضرایب بتا (پس از تبدیل ضرایب به Z فیشر) در میان دختران و پسران بررسی شد. علیرغم معنادار بودن ضرایب اما بین دو گروه دختران و پسران تفاوت معنادار یافت نشد ($z = 0/82, p > 0/05$).

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش تعدیل کننده سن و جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی با ترس از تجرد انجام شد. نتایج حاصل از بررسی ضرایب همبستگی پیرسون ضمن تأیید فرضیه اول پژوهش نشان داد که بین هوش هیجانی با ترس از تجرد رابطه منفی معناداری برقرار است؛ به این معنی که با افزایش هوش هیجانی، میزان ترس از تجرد کاهش خواهد یافت. یافته پژوهشی به دست آمده همسو با مطالعات صورت گرفته در این زمینه همچون یافته های اسپیلمان و همکاران (Spielmann et al., 2016)، فیشر و همکاران (Fisher et al., 2010) و فاکورید (Fakorede, 2019) است که بیانگر اهمیت هوش هیجانی به عنوان یکی از عوامل پیشگیرانه مهم در کنترل احساسات و نگرانی های حاصل از تجرد و تأخیر در ازدواج است و از طریق آن می توان ترس از تجرد را کنترل کرد. در تبیین این یافته می توان گفت که هوش هیجانی از نظر بار-آن (Bar-On, 2010) شامل مجموعه ای از قابلیت ها، استعدادها و مهارت هایی است که توانایی لازم را در برخورد موفقیت آمیز با مسائل زندگی

در اختیار فرد قرار می‌دهد. این مفهوم پرکاربرد پیش‌بینی‌کننده موفقیت انسان‌ها در بسیاری از زمینه‌ها از جمله در برقراری روابط اجتماعی و عاشقانه است (Fakorede, 2019). این توانایی یکی از مهارت‌های مهمی است که راه دستیابی شخص را به یک ازدواج موفق و زندگی سرشار از خوشبختی هموار می‌کند. افراد دارای هوش هیجانی بالا در بسیاری از موارد، قادر به ابراز کردن محبت و هیجان‌ات خود هستند، سعی می‌کنند این هیجان‌ات را به شریک عاشقانه خود نشان دهند، در روابط اجتماعی و عاشقانه پیش‌قدم می‌شوند (Kurniawan, 2019)؛ لذا افراد دارای هوش هیجانی بالا به دلیل اینکه دارای توانمندی و تجربیات بهتری در زمینه برقراری روابط بین‌فردی هستند، این تصور در ذهن آن‌ها شکل می‌گیرد که در برقراری روابط عاشقانه توانمند هستند و ترس از تجرد کمتری خواهند داشت. همچنین هوش هیجانی قابلیت به افراد می‌دهد که از طریق آن بر هیجان‌ات خودشان، چه مثبت و چه منفی، آگاهی داشته و در نتیجه بتوانند آن را کنترل کنند که در کنترل ترس از تجرد نیز مؤثر خواهد بود. از طریق این توانایی شخص می‌داند که در لحظه خاص در چه حالت هیجانی قرار دارد و بنابراین قادر به تشخیص، تعدیل و هدایت احساسات ناخوشایند ناشی از ترس از تجرد به مسیر درست است.

نتایج حاصل از بررسی فرضیه دوم پژوهش نشان داد که سن رابطه بین هوش هیجانی و ترس از تجرد را تعدیل می‌کند. از این یافته چنین استنباط می‌شود که افراد دارای هوش هیجانی پایین با افزایش سن، ترس از تجرد بیشتری را احساس خواهند کرد و افراد دارای هوش هیجانی بالا با افزایش سن کمتر تحت تأثیر ترس از تجرد قرار خواهند گرفت. این یافته با پژوهش‌های انجام‌گرفته توسط پروین و همکاران (Parvin et al., 2017)، شهان‌زاده و اعظم‌زاده (Shahanavaz & Azam azadeh, 2019) و جکسون (Jackson, 2018) همسو است که نشان دادند بالا رفتن سن با افزایش نگرانی، ترس و مشکلات روانشناختی ناشی از مجرد ماندن رابطه دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که با بالا رفتن سن، افراد به احتمال بیشتری خود را در وضعیت تجرد قطعی می‌بینند و این حرکتی برخلاف نیاز طبیعی انسان است که بتواند نیازهای جنسی و عاطفی فرد را بهبود بخشد (Afzali Goruh et al., 2020). همچنین با توجه به اهمیت ازدواج از منظرهای فرهنگی، دینی و اجتماعی در کشور ایران، بالا رفتن سن با افزایش فشارهای درونی و فشارهای بیرونی مانند رهاشدگی و طرد و تحقیر به‌واسطه تأخیر در ازدواج همراه است که این خود می‌تواند در بروز و تداوم ترس از تجرد نقش داشته باشد. تصور مجردماندن برای همیشه، ممکن است به از دست رفتن دوران شاد و مهم زندگی منتهی شود و به افزایش اضطراب‌ها و فشارهای عصبی و ترس از مجرد بودن دائمی بیانجامد (Mokhtari et al., 2021). زمانی که ازدواج به عنوان یک هنجار اجتماعی تلقی می‌شود، مجرد ماندن به سمت تصورات قالبی منفی و تبعیض سوق می‌یابد. مجردها ولو اینکه افراد موفق باشند، اغلب به خاطر تجرد، مورد ترحم، دلسوزی و تمسخر قرار می‌گیرند. به‌طوری‌که اطرافیان، شخص را فرد پیری ادراک می‌کنند که در یافتن همسر موردعلاقه خود ناتوان و بی‌مهارت بوده و جذابیتی برای جنس مخالف نداشته است. در این شرایط با افزایش سن، احساس ناکامی و ناتوانی در ازدواج به وجود می‌آید و قرار گرفتن در وضعیتی که امکان تجرد دائمی را بیشتر می‌کند، منجر به اضطراب و پریشانی در یافتن یک پایگاه امن عاطفی می‌گردد. هر چند که با افزایش سن برخی از ابعاد هوش هیجانی افزایش می‌یابد و افراد خودآگاه‌تر شده و توانایی مدیریت هیجان‌ات در آن‌ها افزایش می‌یابد (Fariselli et al., 2008)، اما اضطراب و نگرانی ناشی از بالا رفتن سن و بازماندن از ازدواج می‌تواند بر هوش هیجانی پایین‌تر فایده‌آید و افراد مسن‌تر ترس از تجرد بیشتری را نسبت به گروه‌های سنی پایین‌تر خود تجربه کنند.

در نهایت، بررسی فرضیه سوم پژوهش نشان داد که جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی و ترس از تجرد نقش تعدیل‌کننده نداشته است و تعامل دوطرفه جنسیت و هوش هیجانی توانست بالاتر و فراتر از اثرات اصلی، ترس از تجرد را پیش‌بینی کند و رابطه بین هوش هیجانی و ترس از تجرد در گروه دختران و پسران تفاوت معناداری نداشت؛ بنابراین این فرضیه تأیید نشد. یافته به‌دست‌آمده در این بخش از پژوهش با نتایج برخی از مطالعات پیشین مانند اسپیلمان و همکاران (Spielman et al., 2013) و فارل (Farrell, 2018) همسو و با نتایج پژوهش فونسکا و همکاران (Fonseca et al., 2017) همسو نبود. در تبیین این یافته می‌توان گفت که تحولات موجود در دهه‌های اخیر موجب شده است که ایران نیز همچون سایر کشورهای در حال توسعه در مرحله گذار از سنت به مدرنیته قرار گیرد و دگرگونی‌های چشمگیری را در همه پدیده‌های اجتماعی از سر بگذراند و این تغییرات باعث ایجاد نگرش نوینی به ازدواج و تجرد شده است (Khojaste Mehr et al., 2016). همچنین جنبش‌های اجتماعی رهایی‌بخش اخیر همچون دیدگاه فمینیستی باعث شده است که دختران مجرد همانند سابق، ازدواج را به‌منزله تنها سبک زندگی پذیرفته‌شده تلقی نکنند (Ferguson, 2016). تاریخچه مربوط به پیشینه پدیده ترس از تجرد نشان می‌دهد که اساساً تحقیقات اندکی به زندگی افراد مجرد، پیامدهای وضعیت تجرد و ارائه خدمات درمانی مناسب پرداخته‌اند. تنها در طی چند دهه اخیر چشم‌انداز مربوط به وضعیت افراد مجرد گسترش یافته است و تجرد گاه با مشروعیت در جامعه مورد توجه قرار گرفته است. در حقیقت با نوعی تغییر فکری در جامعه مواجه هستیم که زندگی مجردی دارای ابعاد مختلفی است که باید به آن توجه شود (Gruetzmacher, 2001). سیتومورانگ (Situmorang, 2007) در پژوهشی با عنوان «مجردماندن در یک دنیای متأهل» به توصیف سبک زندگی زنان مجرد، فرایندها، دیدگاه‌ها و نحوه برخورد آن‌ها با داغ ننگ اجتماعی مجردماندن پرداخت. نتایج نشان

داد که اغلب زنان موافق بودند که ازدواج یک هنجار ایده‌آل است؛ اما این بدان معنی نیست که مجردماندن مانع از یک زندگی شاد و رضایت‌بخش در زندگی شود.

به‌طور خلاصه می‌توان گفت که تحولات اخیر جامعه ایرانی و حرکت به سمت بالا رفتن استقلال و پایگاه امن اجتماعی و اقتصادی، کلیشه‌های جنسیتی در مورد دختران مجرد را کاهش داده است و این باعث می‌شود تا اختلاف بین دختران و پسران از نظر میزان ترس از مجرد نیز معنادار نباشد. با توجه به نتیجه به‌دست‌آمده می‌توان نتیجه گرفت که جنسیت برخلاف سن نتوانسته است بر شدت رابطه بین هوش هیجانی و ترس از مجرد تأثیر معناداری داشته باشد و بنابراین نقش تعدیل‌کننده ندارد.

نتیجه‌گیری

شناخت عوامل مؤثر بر ترس از مجرد یکی از فاکتورهای مهم انگیزه‌های ازدواج است که در مشاوره‌های پیش از ازدواج نیازمند بررسی است و از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد. در پژوهش حاضر به بررسی رابطه هوش هیجانی و ترس از مجرد و نقش تعدیل‌کننده‌ی سن و جنسیت در رابطه بین آن‌ها پرداخته شد. نتایج نشان داد که رابطه بین هوش هیجانی و ترس از مجرد منفی و معنادار است و افراد با هوش هیجانی بالاتر، ترس از مجرد کمتری را تجربه خواهند کرد و در افراد با هوش هیجانی پایین، میزان ترس از مجرد بالاتر خواهد بود. متغیر سن در رابطه بین هوش هیجانی و ترس از مجرد اثر تعدیل‌کنندگی دارد. بدین صورت که با افزایش سن، رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد تشدید خواهد شد؛ ولی جنسیت نقش تعدیل‌کنندگی ندارد و رابطه بین هوش هیجانی با ترس از مجرد در گروه دختران و پسران تفاوت معناداری مشاهده نشد. پیشینه پژوهشی اندک درباره سازه ترس از مجرد و محدود بودن جامعه پژوهش به دانشجویان دانشگاه تهران و استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بودند. بر این اساس پیشنهادهای پژوهشی به این صورت مطرح می‌شود که میزان ترس از مجرد در گروه‌های مختلف مانند افراد در مجرد اولیه یا ثانویه و در جوامع غیر دانشگاهی بررسی و مقایسه شود. همچنین استفاده از سایر روش‌های پژوهشی مانند روش کیفی جهت بررسی فرایند اثرگذاری متغیرهای مؤثر بر ترس از مجرد می‌تواند به غنای مفهومی این پدیده بیافزاید. با وجود آن که اکثر پژوهش‌های صورت‌گرفته حول نگرانی‌های دختران بازمانده از ازدواج است، پژوهش حاضر نشان داد که جنسیت نقش تعدیل‌کننده نداشته و بین میزان ترس از مجرد در هر دو جنس تفاوت معناداری وجود نداشت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی به ترس از مجرد در پسران و تجربیات پدیدارشناسانه آنان اهتمام بیشتری داده شود. در سطح کاربردی نیز پیشنهاد می‌شود که متخصصان و مشاوران حوزه سلامت روان از نتایج این پژوهش و پژوهش‌های مشابه در جهت شناخت بهتر ترس از مجرد در مشاوره‌های فردی و پیش از ازدواج بهره ببرند و با تدوین بسته‌های مشاوره‌ای و مداخلاتی مبتنی بر تقویت هوش هیجانی در جهت پیشگیری و درمان ترس از مجرد گام بردارند.

ملاحظات اخلاقی پژوهش

در این پژوهش به منظور حفظ حریم خصوصی و محرمانه بودن اطلاعات از شرکت‌کنندگان خواسته شد در ابتدا پس از مطالعه صفحه رضایت آگاهانه به صفحه سؤالات اصلی هدایت شوند. همچنین به آن‌ها اطمینان داده شد که داده‌های پژوهشی صرفاً برای مقاصد پژوهشی استفاده خواهد شد. پژوهش حاضر دارای کد اخلاق با شماره مجوز IR.UT.PSYEDU.REC.1399.027 از کمیته اخلاق دانشگاه تهران بوده و پژوهشگران به کلیه بندهای آن پایبند بوده‌اند.

حمایت مالی

برای انجام این پژوهش هیچگونه حمایت مالی دریافت نشده است.

تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافی بین نویسندگان وجود ندارد.

سهام نویسندگان

نویسنده اول، ایده پژوهشی، انجام اقدامات اجرایی و پیاده‌سازی، نگارش گزارش اولیه مقاله و تحلیل داده‌های پژوهش را بر عهده داشت. نویسنده دوم (مسئول)، راهنمایی پژوهش، طراحی چارچوب کلی و بازبینی متن نهایی را بر عهده داشتند. نویسنده سوم، مشاور پژوهش، تعامل در تحلیل داده‌ها، بازنگری نسخه نهایی گزارش پژوهش را بر عهده داشتند.

سپاسگزاری

پژوهشگران از کلیه شرکت‌کنندگان و مسئولین دانشگاه تهران که حاضر به همکاری در پژوهش بودند، کمال تشکر و قدردانی را دارند.

Reference

- Adamczyk, K. (2017). Direct and indirect effects of relationship status through satisfaction with relationship status and fear of being single on Polish young adults' well-being. *Personality and Individual Differences*, 111, 51-57. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.01.056>
- Adamczyk, K., Trepanowski, R., Celejewska, A., Kosińska, J., Mamot, A., Palczewska, M., & Rodziejczak, K. (2019). The Polish adaptation and further validation of the Fear of Being Single Scale (FBSS). *Current Psychology*, 40, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00192-2>
- Afzali Goruh, S., Nazari, A. M., & Zaharakar, K. (2020). Investigating the consequences of over 30-year-old girls not getting married in Kerman. *Journal of Lifestyle*, 6(1), 117-144. (Persian). DOI: 20.1001.1.24763101.1399.6.1.7.1
- Ahmad, S., Bangash, H., & Khan, S. A. (2009). Emotional intelligence and gender differences. *Sarhad J. Agric*, 25(1), 127-130.
- Aigoro, M. H. (2018). *The Impact Relationship Factors Have on Single Mothers' Fear of Being Single and Dependency*. Capella University.
- atahafrouz, A. (2017). Study of the relationship model of family function and problematic Internet with the mediating of self-control and emotional intelligence. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 7(1), 65-80. DOI: 10.22055/jac.2017.21650.1438
- Bar-On, R. (1997). *The emotional quotient inventory (EQ-i): A test of emotional intelligence*. multi-health systems. Inc., Toronto.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17295953/>
- Bar-On, R. (2010). Emotional intelligence: An integral part of positive psychology. *South African Journal of Psychology*, 40(1), 54-62. DOI:10.1177/008124631004000106
- Cabello, R., Sorrel, M. A., Fernández-Pinto, I., Extremera, N., & Fernández-Berrocal, P. (2016). Age and gender differences in ability emotional intelligence in adults: A cross-sectional study. *Developmental psychology*, 52(9), 1486- 1492. DOI:10.1037/dev0000191
- Cole, M. L. (1999). *The experience of never-married women in their thirties who desire marriage and children*. Doctoral dissertation, Institute for Clinical Social Work.
- DePaulo, B. (2014). A singles studies perspective on mount marriage. *Psychological Inquiry*, 25(1), 64-68. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2014.878173>
- Deshiri, G. (2003). *Normization of Bar-an emotional intelligence questionnaire to evaluate different aspects of emotional intelligence of Tehran university students*. Master's thesis in psychology, Allameh Tabatabai Faculty. (Persian)
- Fakorede, M. B. (2019). *Emotional Intelligence and Romantic Relationship Satisfaction* (Doctoral dissertation, Dublin, National College of Ireland).
- Fariselli, L., Ghini, M., & Freedman, J. (2008). Age and emotional intelligence. *Six Seconds: The Emotional Intelligence Network*, 22, 1-10. <https://www.researchgate.net/publication/265192824>
- Farrell, D. C. (2018). *What's Wrong with Being Single: Lowered Relational Value Bias Toward Single People* (Doctoral dissertation, Loyola University Chicago).
- Ferguson, M. L. (2016). Vulnerability by Marriage: Okin's Radical Feminist Critique of Structural Gender Inequality. *Hypatia*, 31(3), 687-703. DOI: 10.1111/hypa.12263
- Fisher, J. E., Sass, S. M., Heller, W., Siltan, R. L., Edgar, J. C., Stewart, J. L., & Miller, G. A. (2010). Time course of processing emotional stimuli as a function of perceived emotional intelligence, anxiety, and depression. *Emotion*, 10(4), 486-497. DOI:10.1037/a0018691
- Fonseca, P. N. D., Gouveia, V. V., Santos, J. L. F. D., Couto, R. N., & Coelho, G. L. D. H. (2017). Psychometric and validity evidence of the Fear of Being Single Scale. *Trends in Psychology*, 25(4), 1499-1510. <https://doi.org/10.9788/TP2017.4-02Pt>
- Gruetzmacher, A. M. (2001). *The lived experience of being single for the never-married woman over age thirty*. The University of Arizona.

- Hadden, B. W., Agnew, C. R., & Tan, K. (2018). Commitment readiness and relationship formation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 44(8), 1242-1257. <https://doi.org/10.1177/014616721876466>
- Hayes, A. F. (2017). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford publications.
- Hughes, J. (2015). The decentring of couple relationships? An examination of young adults living alone. *Journal of Sociology*, 51(3), 707-721. <https://doi.org/10.1177/1440783314527656>
- Jackson, J. B. (2018). The ambiguous loss of singlehood: Conceptualizing and treating singlehood ambiguous loss among never-married adults. *Contemporary family therapy*, 40(2), 210-222. <https://doi.org/10.1007/s10591-018-9455-0>
- Karimi, S., Kazemi, M., Hassankhani, H., & Kazemi, S. (2011). Comparison of demographic characteristics of couples facing divorce and normal couples in Sirjan city in 2011. *Community Health*, 4(3), 42-49. (Persian) https://chj.rums.ac.ir/article_45596.html
- Khojaste Mehr, R., Mohammadi, A., & Abbaspour, Z. (2016). Background theory of the formation process of attitude towards marriage: a qualitative study. *Qualitative Science Research in Health*, 6(3), 343-354. (Persian) https://jqr1.kmu.ac.ir/article_90904.html
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York, NY: Guilford publications.
- Kurniawan, L. S. (2019). Emotional Intelligence and Marital Decision: Study on Bali Family Center Clinic, Denpasar-Bali. *International Journal of Health Sciences*, 3(2), 11-20. <https://doi.org/10.29332/ijhs.v3n2.287>
- Malouff, J. M., Schutte, N. S., & Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait emotional intelligence and romantic relationship satisfaction: A meta-analysis. *The American Journal of Family Therapy*, 42(1), 53-66. <https://doi.org/10.1080/01926187.2012.748549>
- Moeller, R. W., Seehus, M., & Peisch, V. (2020). Emotional intelligence, belongingness, and mental health in college students. *Frontiers in psychology*, 11(93), 1-10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00093>
- mokhtari, S., yosefi, Z., & Manshaee, G. (2021). Identification of the Marriage Delay Phenomenon in Girls: A Grounded Theory. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(2), 46-66. (Persian) DOI: [10.22034/AFTJ.2021.284513.1082](https://doi.org/10.22034/AFTJ.2021.284513.1082)
- Molaie, E., asavesh, H., taghva kish, B., & ghorbani, M. (2012). Gender Difference and Emotional Intelligence in Golestan University of Medical Sciences' Students. *J Res Dev Nurs Midw*, 8(2), 30-34. (Persian) <http://nmj.goums.ac.ir/article-1-157-fa.html>
- Morris, W. L., DePaulo, B. M., Hertel, J., & Taylor, L. C. (2008). Singlism—Another problem that has no name: Prejudice, stereotypes and discrimination against singles. *The psychology of modern prejudice*, 14(2), 165-194. <https://psycnet.apa.org/record/2010-22179-008>
- Nasir, M., & Masrur, R. (2010). An exploration of emotional intelligence of the students of IIUI in relation to gender, age and academic achievement. *Bulletin of education and research*, 32(1), 37-51. https://pu.edu.pk/images/journal/pestr/PDF-FILES/3-Revised_Article.pdf
- Nozari, Q., & Liaghatdar, M. J. (2022). Study and Comparison of Emotional Intelligence Components Based on Gender and Field of Study and its Relationship with Academic Performance of Students. *New Approach in Educational Sciences*, 4(2), 94-102. (Persian) DOI: [10.22034/NAES.2022.328400.1173](https://doi.org/10.22034/NAES.2022.328400.1173)
- parvin, S., felegari, Z., & kiani, M. (2017). Life Experiences of Girls Facing Delayed Marriage and the Typology of its Coping Strategy. *Journal of Social Work Research*, 4(12), 185-240. (Persian) <https://doi.org/10.22054/rjsw.2017.10040>
- Rezadoust, K., & Mombeni, I. (2011). The Relationship of Income, Graduation and other Variables with Delay in Marriage among Single Employed Woman. *Biannual Journal of Applied Counseling*, 1(1), 103-120. https://jac.scu.ac.ir/article_10266.html?lang=en
- Shahanavaz, S., & Azam azadeh, M. (2019). A Meta-synthesis of Singleness Studies in Iran. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 16(4), 43-78. (Persian) DOI: [10.22051/JWSPS.2019.22028.1823](https://doi.org/10.22051/JWSPS.2019.22028.1823)
- Sharp, E. A., & Ganong, L. (2011). "I'm a loser, I'm not married, let's just all look at me": Ever-single women's perceptions of their social environment. *Journal of Family Issues*, 32(7), 956-980. <https://doi.org/10.1177/0192513X10392537>
- Spielmann, S. S., MacDonald, G., Joel, S., & Impett, E. A. (2016). Longing for ex- partners out of fear of being single. *Journal of personality*, 84(6), 799-808. DOI: [10.1111/jopy.12222](https://doi.org/10.1111/jopy.12222)
- Spielmann, S. S., MacDonald, G., Maxwell, J. A., Joel, S., Peragine, D., Muise, A., & Impett, E. A. (2013). Settling for less out of fear of being single. *Journal of personality and social psychology*, 105(6), 1049-1073. <https://doi.org/10.1037/a0034628>

- Spielmann, S. S., Maxwell, J. A., MacDonald, G., Peragine, D., & Impett, E. A. (2020). The predictive effects of fear of being single on physical attractiveness and less selective partner selection strategies. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(1), 100-123. <https://doi.org/10.1177/0265407519856701>
- Tanhaye Reshvanloo, F., Jami, R., & Kimiaei, S, A. (2020) Psychometric Characteristics of Fear of Being Single Scale. *Rooyesh*; 9 (6), 1-10. (Persian) DOI: 20.1001.1.2383353.1399.9.6.9.2

